

Plans d'innovació pedagògica: 120 docents, 4 illes, 1 il·lusió: 2016-2018

Susana de la Calle

Francisca Bonet

Myriam Fuentes

Antoni Salvà

Mònica Domínguez

Roser Mascaró

Marina Vallcaneras

Antònia Pol

Antònia Isern

Eva Casas

RESUM

Els centres que aquests dos cursos han participat del Pla d'innovació pedagògica (PIP) han esdevingut una vertadera xarxa. La integren centres de primària i de secundària que provenen de les diferents illes. L'avaluació formativa, les competències bàsiques, l'organització de centres i d'espais, les visites entre centres i l'observació entre iguals són alguns dels temes que s'hi han treballat i que ara s'estenen arreu de la comunitat educativa.

RESUMEN

Los centros que durante estos dos años han participado del Pla d'Innovació Pedagògica (PIP) han desarrollado una verdadera red. La integran centros de primaria y secundaria que provienen de las distintas islas. La evaluación formativa, las competencias básicas, la organización de centros y espacios, las visitas entre centros y la observación entre iguales son algunos de los temas con los que se ha trabajado y que ahora se expanden a lo largo de la comunidad educativa.

I. PER QUÈ ELS PIP?

Aquests darrers anys s'ha viscut dins la comunitat educativa de les Illes Balears un moment de transformació. Des dels centres educatius ha sorgit un moviment de transformació que es caracteritza per la voluntat d'un canvi profund en el sistema que s'inicia amb la reflexió pedagògica als centres mateixos, sostinguda per la formació i la creació de noves xarxes on compartir i donar a conèixer les diferents actuacions.

Després d'uns anys de distanciament i crispació entre la comunitat educativa i la Conselleria d'Educació, amb el canvi de govern s'inicia una nova etapa en què la institució vol propiciar aquest canvi. Això queda reflectit en el document "Cap a l'èxit educatiu. Línies d'actuació 2015-2019", en el punt 5, que proposa onze grans línies d'actuació desenvolupades en objectius. Entre aquestes hi trobam: (5.1) L'autonomia dels centres com a motor del canvi. Disseny i implementació de plans integrals de millora de centres; i (5.8) Innovació metodològica i didàctica. Promoure i facilitar el desenvolupament de xarxes de centres innovadors que suposin el foment de l'intercanvi d'experiències entre centres educatius sostinguts amb fons públics i el treball en xarxa.

A més, entre les modalitats prioritàries del Pla de Formació del Professorat 2016-2020 s'hi troba (punt 7.1) la formació dels centres, formació en els centres i formació per als centres. És una modalitat lligada a projectes globals de millora dels centres en què la formació n'és un element clau. Aquests projectes són de llarga durada i han de combinar la millora de la gestió, la innovació metodològica, la formació i l'avaluació, així com una proposta global de reorganització. Els plans de millora els ha de regular la Conselleria d'Educació i Universitat i els centres seleccionats tendran prioritat per accedir a la formació contextualitzada.

Tot això comporta que a l'abril de 2016 es publiqui la resolució del conseller d'Educació per la qual es convoquen els plans d'innovació pedagògica per a la millora educativa dels centres durant el curs 2016-2017. En aquesta primera convocatòria es van seleccionar els PIP de 19 centres de primària i de 10 centres de secundària.

2. QUÈ SON ELS PIP?

A la resolució de dia 22 d'abril de 2016, en què es convoca el procés de selecció de centres docents per implantar-hi plans d'innovació pedagògica per a la millora educativa dels centres, a l'annex I, hi trobam la definició d'aquests plans.

Aquest és un “document estratègic que, a partir de l'anàlisi de les necessitats detectades pel centre educatiu en les quatre darreres memòries anuals, defineix els objectius de millora i les estratègies i actuacions necessàries per aconseguir-los”. “El pla d'innovació pedagògica es fonamenta en l'autonomia dels centres per organitzar els seus recursos i el seu currículum i per respondre de la gestió que fan dels recursos humans i econòmics. Els centres tendran el suport de l'Administració educativa durant el procés de canvi i integració de les actuacions de millora”.

Els àmbits d'intervenció educativa dels plans han de fer referència a alguns dels àmbits següents:

- La innovació metodològica per a la feina per competències, basada en la participació activa dels alumnes perquè esdevinguin els protagonistes del seu procés d'aprenentatge i del procés dels altres.
- L'adopció de mesures organitzatives, curriculars i pedagògiques que permetin la interdisciplinarietat i la globalització dels aprenentatges, a partir d'una gestió flexible dels horaris i noves formes de coordinació interdepartamental o entre cicles.
- L'adopció de mesures organitzatives, curriculars i pedagògiques enfocades a l'atenció educativa de tots els alumnes de manera inclusiva.
- La gestió eficient dels recursos humans, basada en la feina coordinada i en equip dels professors i l'assignació clara de responsabilitats dins l'estructura organitzativa, amb especial esment als criteris de confecció d'equips de professors i d'equips de tutors.
- La implantació d'un pla de formació dels professors lligat al projecte educatiu del centre.
- La creació d'un clima de convivència positiva al centre, a partir d'activitats encaminades a la prevenció dels conflictes que fomentin la creació de vincles positius entre els membres de la comunitat escolar i que dotin els alumnes d'eines que millorin la seva autonomia i competència social.

- La participació de les famílies en processos decisoris, avaluadors i educatius i la relació i la cooperació amb els serveis educatius i socials, d'acord amb els procediments de participació prevists en el pla.
- El disseny i la posada en pràctica de mecanismes d'autoavaluació dels centres, dels seus projectes i dels seus responsables, així com l'assessorament entre iguals, tant entre els professors com entre els centres, en el cas de plans de zona, per facilitar la reflexió sobre el procés educatiu i la millora de la qualitat educativa.

3. DE LA VISIÓ INDIVIDUAL A LA CREACIÓ D'UNA XARXA. MARCANT UN CAMÍ

Una vegada seleccionats els diferents plans d'innovació i, en conseqüència, els centres que els posarien en marxa, tingueren lloc les primeres trobades amb la intenció de crear una xarxa de centres. Es va començar amb una sèrie de centres desconnectats, cadascun amb els seu PIP, de forma individual, però amb les mateixes ganes de compartir i millorar. Es van trobar uns 120 docents de les diferents illes i etapes educatives amb una il·lusió compartida.

Les primeres trobades van servir per conèixer què s'estava fent als altres centres i per decidir conjuntament el camí que es volia compartir. Es van acordar la finalitat i els objectius de la xarxa i es van temporitzar.

Abans d'acabar el segon curs ja s'havien superat les expectatives. Ja no hi havia docents aïllats cada un en el seu centre, a la seva illa o en la seva etapa educativa. Els centres s'havien conegut, s'havien inspirat uns als altres, s'havien connectat i havien creat múltiples vincles connectats en una xarxa que ressona. I aquest ressò està impactant a la base de la comunitat educativa de les Illes Balears, que és qui té el poder d'aconseguir un vertader canvi, que està sent rigorós, contrastat, avaluat, sòlid i perdurable.

Els membres de la xarxa de centres PIP també tenen com a objectiu ser reconeguts per l'Administració com a membres actius en les decisions que afecten els processos de millora i innovació. Per això durant el curs 2017-2018 s'han fet una sèrie de reunions entre alguns representants de la xarxa i diferents membres de la Conselleria d'Educació, entre ells el conseller Martí March i el director general de Planificació, Ordenació i Centres, Antonio Morante, amb la finalitat de marcar el camí que els centres necessiten recórrer per millorar l'educació de les Illes Balears.

4. DESENVOLUPAMENT DEL PIP CURS 2016-2017

En el curs 2016/17 van ser 19 els centres d'educació infantil i primària i 10 instituts d'educació secundària que van entrar a formar part del PIP: CEIP Ponent, CEIP Son Ferrer, CEIP Son Serra (Centre Integrat de Música), CEIP Pintor Joan Miró, CEIP Robines, CEIP Son Juny, CEIP Badies, CEIP Sant Miquel, CEIP Els Molins (s'Arracó), CEIP Es Puig (Lloseta), CEIP Llevant, CEIP Maria Lluïsa Serra, CEIP Talaiot, CEIP Rosa dels Vents, CEIP Rodamilans, CEIP Puig de na Fàtima, CEIP Margalida

Florit, CEIP Sant Carles, CEIP Mestre Guillem Galmés, IES Sa Blanca Dona, IES Antoni Maura, IES Pau Casesnoves, IES Porto Cristo, IES Santa Maria, IES Binissalem, IES Juníper Serra, IES Xarc, IES Capdepera i IES Emili Darder.

Al llarg del curs es van realitzar quatre trobades que tenien com a objectiu principal extreure un aprenentatge col·lectiu entre iguals a partir de la pràctica, cercant més allò que unia que no pas els detalls que fan que cada centre sigui diferent. També es va aplicar a tots els centres el programa APEI d'observació entre iguals primària-secundària, excepte al CEIP Pintor Joan Miró i a l'IES Porto Cristo, que van aplicar el programa ISTOF d'observació entre iguals.

Des d'un inici, per tal de dissenyar i desenvolupar totes les sessions amb els CEIP dels PIP, s'ha comptat amb Guida Allès Pons com a coordinadora i assessora general de tot el procés. En les trobades de primària es van realitzar exposicions de cada centre sobre el seu procés d'avançament, amb el *feedback* posterior que incloïa un aspecte a millorar, una experiència semblant o complementària i una idea per aplicar al propi centre. Aquestes exposicions es van complementar amb les visites entre centres per tal de conèixer de primera mà el procés de canvi dels diferents centres. Finalment, a partir de totes aquestes aportacions, es va dissenyar una rúbrica amb indicadors per avaluar l'avanç d'un centre, com per exemple:

- Projecte educatiu: decisions compartides amb el claustre; avaluació de les competències docents.
- Àmbit curricular: metodologies competencials i registre continguts etapa; avaluació formadora; resultats IAQSE per damunt prediccions ISEC.
- Àmbit organitzatiu: responsabilitats definides i avaluades; trajectòria formativa i acompanyament nous mestres.

Com a conclusions del primer any de PIP dels centres de primària, cal destacar que cada centre ha tengut el seu procés de canvi i ha millorat enfocant-se en un aspecte concret: uns pocs centrant-se en aspectes curriculars (ex.: competència lingüística, matemàtica...), d'altres basats en aspectes metodològics (PBL) i, la majoria, l'ha enfocat en aspectes organitzatius (espais, ambients, aprenentatge cooperatiu). A més, els centres observen que el procés de millora no és lineal i resulta tan difícil mantenir-lo com iniciar-lo. A final del curs 2016/17 hi havia un sentiment de xarxa entre els CEIP que formaven part del PIP.

A secundària cada centre va avançar dins el seu context, amb els avantatges que implica formar part dels centres PIP: compromís del claustre en la innovació pedagògica, participació d'aquest en la formació de centre, consolidació de la línia de centre, canvis en l'organització encaminats cap a un ensenyament més globalitzat. Les trobades PIP van ser de caire informatiu i es van realitzar exposicions sobre l'organització i projectes de diversos instituts.

Cal destacar que el primer any de PIP ja existia una xarxa d'instituts (Xarxa d'Instituts Connectats pel Canvi, XICC). La Xarxa ICC va néixer el curs 2015-16 davant la necessitat de sentir-se acompanyat en els canvis metodològics iniciats. Inicialment estava formada per quatre instituts

(IES Antoni Maura, IES Porto Cristo, IES Juníper Serra i IES Pau Casesnoves) i dos doctors de l'IRIE (Joan Jordi Muntaner i Maria Rosa Rosselló). Actualment compta amb la participació d'onze IES de les Illes Balears (els quatre inicials i IES Sa Blanca Dona, IES Guillem Cifre de Colonya, IES Porreres, IES Emili Darder, IES Marratxí, IES Felanitx i IES Alcúdia).

5. LA XARXA D'INSTITUTS CONNECTATS PEL CANVI

La Xarxa ICC està centrada en el treball per projectes i, mitjançant la pràctica reflexiva, s'analitza en profunditat el treball per projectes com a objecte d'aprenentatge i la seva avaluació. Es comparteix que el canvi educatiu ha d'estar ben fonamentat i no ha de ser fruit de la moda, per això mensualment es realitzen unes sessions de treball en les quals es comparteixen materials i experiències, es reflexiona sobre la pràctica educativa i s'elaboren documents compartits. A més, es té la gran sort de comptar amb la participació del Dr. Joan Jordi Muntaner i la Dra. Maria Rosa Rosselló del Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la UIB. Durant aquests cursos s'han realitzat diverses activitats.

Algunes han servit per compartir:

- Els principis que justifiquen el canvi a cada IES, per tal de redactar uns principis comuns.
- El procés de canvi de cada institut.
- Els plans de formació.
- L'organització dels centres en relació amb els projectes: nombre d'hores de dedicació, matèries implicades, qualificació, coordinació entre professors.
- Les metodologies utilitzades: treball cooperatiu, ludificació, classe inversa...
- L'avaluació dels projectes: cada IES va exposar com avalua un projecte i es van compartir diferents instruments d'avaluació.

S'ha reflexionat sobre:

- El valor afegit dels projectes: què aporta el treball per projectes, des del punt de vista de l'alumne, del docent i la família.
- L'avaluació dels projectes: com avaluem, els instruments d'avaluació i els elements per tal de millorar-la.

A d'altres s'hi han elaborat documents:

- Rúbrica de disseny d'un projecte.

- Evidències d'avaluació dels descriptors dels indicadors de la competència clau "Iniciativa personal i esperit emprenedor".

I també n'hi ha hagudes de difusió:

- Organització de dues jornades el curs 2016/17 , un Innobar el curs 2017-18 i una jornada per al curs 2018-19.
- Publicació de la pàgina web de la xarxa (<https://xarxaicc.wixsite.com/xarxaicc>).
- Relacions amb la Conselleria i altres entitats: hi ha un contacte directe amb la Direcció General de Planificació i Centres i a finals del curs 2017-18 s'ha realitzat una reunió amb Antoni Morante, Jaume Ribas i Coloma Ferrer per posar de manifest diferents necessitats dels centres en transformació.

6. DESENVOLUPAMENT DEL PIP CURS 2017/18

En el curs 17/18 van ser vuit centres d'educació infantil i primària i quatre instituts que van entrar a formar part del PIP: CEIP Can Misses (Eivissa), CEIP Mestre Guillemet, CEIP Guillem Ballester Cerdó, CEIP Binissalem, CEIP Guillem Frontera Pasqual, CEIP Gabriel Vallseca, CEIP Sa Marina de Llucmajor, CEIP Juníper Serra, IES Puig de sa Font, IES Porreres, IES Josep Sureda i Blanes i IES Marratxí.

Per tant, la xarxa PIP ha comptat amb la participació de 27 CEIP i 14 IES.

Aquest curs s'han realitzat 6 trobades de formació, una jornada el mes de juny, visites entre centres i observacions entre iguals dins cada centre.

A la primera trobada, els centres de primària i de secundària van identificar els factors clau per la millora d'un centre, que són:

- Un cap aclarit, visió pedagògica, projecte de centre, guardar memòria del camí fet.
- Formació al centre.
- Aprenentatge cooperatiu, educació emocional, gestió aula.
- Projectes, APS, metodologies competencials.
- Lideratge distribuït, cohesió de claustre, organització, APEI.
- Avaluació formativa, avaluació formadora.

- Ambients, espais, codocència, entorns.
- Competència matemàtica.
- Competència lingüística, cultura de pensament.

A les sessions de primària, sempre sota la coordinació i impuls de Guida Allès, s'ha aprofundit en la competència lingüística i audiovisual, la competència de coneixement i interacció amb el món físic, la competència matemàtica i la competència d'iniciativa personal, combinant la formació d'experts en cada competència, les visites a centres, l'observació entre iguals, l'autoavaluació i les conclusions amb els experts. Com a producte s'ha elaborat una base d'orientació per tal d'avaluar cada competència. Els experts que han acompanyat i han participat en la realització d'aquesta tasca són Juli Palou (competència lingüística), Xavi Geis (competència d'iniciativa personal), Neus Sanmartí (competència de coneixement i interacció amb el món físic) i Dani Ruiz-Aguilera (competència matemàtica). La feina realitzada aquest curs ha servit per analitzar i autoavaluar el tractament de cada competència en els centres per tal de poder adoptar mesures per millorar-les.

A les sessions de secundària s'ha treballat l'avaluació formativa i competencial, ja que és un element clau en la transformació de l'ensenyament. En primer lloc, es va establir la base, és a dir, com són els aprenentatges competencials i què entenem per avaluació formativa i competencial, en contrast amb l'avaluació qualificadora. S'han treballat dinàmiques i instruments d'avaluació, com per exemple: rúbriques, bases d'orientació, autoavaluació i coavaluació, com compartir objectius i carpetes d'aprenentatge, així com elements clau en la tasca docent, com és el començament i l'acabament de les classes. Amb diverses activitats, els centres han compartit i documentat experiències: s'han revisat proves d'avaluació a partir d'indicadors per tal de fer-les més competencials; s'han dissenyat tasques competencials a partir d'un context real per després aprofundir en com es poden escriure un bons objectius d'una activitat o projecte; a partir dels quaderns de Competències Bàsiques de la Xarxa CB de Catalunya, s'ha analitzat el tractament de les competències en els diferents àmbits, així com l'establiment dels diferents graus d'assoliment dels indicadors de la competència. Maria Ojuel, de la Xarxa de Competències Bàsiques de Catalunya, ha coordinat aquesta formació, facilitant documents i materials i creant un clima que ha facilitat la cohesió i sentit de pertinença a la xarxa PIP. Cal destacar que al llarg de la formació tots els documents i recursos s'han compartit, així com les carpetes d'aprenentatge i diferents materials de cada centre.

7. OBSERVACIÓ ENTRE IGUALS

El procés de l'observació entre iguals és considerat un factor clau per tal de millorar la tasca docent i la professionalització del professorat. A més, permet l'obertura de portes de les aules en els centres, la pèrdua de la por a compartir allò que es fa i afavoreix la difusió de les bones pràctiques dels docents. Com en el cas de les visites entre centres, les observacions entre iguals tenen beneficis múltiples en l'observador i l'observat ja que provoquen la reflexió sobre la pròpia tasca docent i com poden millorar-la.

En el curs 16/17 es van aplicar dos programes diferents, APEI i ISTOF (a dos centres), i en el curs 17/18 s'ha adaptat i aplicat el model ISTOF a tots els centres, consolidant així el model de l'observació entre iguals a les Illes Balears.

El programa APEI consisteix en observacions entre centres de primària i secundària i consta de tres fases: la primera és la de formació dels docents en el procés d'observació, l'adaptació de les graelles d'observació i la confecció dels grups de centres observador/observat; la segona és la concreció del pla de cada centre i les observacions a realitzar; i la darrera, d'elaboració d'un informe i l'avaluació del procés, amb una transferència final als claustrs. Per a dur a terme aquest programa es va comptar amb l'assessorament de Xavier Xavarria, del cos d'inspecció educativa de Catalunya.

El programa ISTOF consisteix en l'observació entre iguals dins el mateix centre. En primer lloc es realitza una formació inicial dels elements claus sobre com millorar la tasca docent (com començar i acabar les classes, per exemple) i pautes de com realitzar l'observació i el *feedback*. Es disposa de graelles d'observació, amb els diferents ítems a observar i de models per a fer el *feedback*. S'ha de dir que és important que les graelles es consensuin dins cada centre i s'adaptin a la línia de centre. Es fan parelles observador/observat i es realitzen tres observacions mútues a partir de la graella d'observació. El moment clau és el *feedback* posterior a l'observació, ja que és quan es produeix una transferència real dels elements que el docent pot millorar. A més, el fet que les aportacions vinguin d'un docent del propi centre que viu el mateix context tenen més valor que les aportacions que puguin venir de fora. La formació i seguiment del programa es va fer per part de les doctores Maria Rosa Rosselló i Begoña de la Iglesia del departament de PAPE de la UIB.

8. VISITES ENTRE CENTRES

Les visites entre centres ha suposat un element clau del PIP, perquè ha obert les portes de les aules i dels centres, permetent compartir aprenentatges, inquietuds, experiències, dubtes, organitzacions, materials... Així com a les sessions PIP hi participaven dos membres de cada centre, normalment direcció i coordinador PIP, a les visites entre centres hi han participat un gran nombre del professorat que està implantant el PIP, cosa que ha suposat que l'impacte sigui màxim. L'objectiu de les visites és posar en valor les bones pràctiques de cada centre i inspirar el procés de creació d'una nova visió d'aquest, aprenent de les experiències i pràctiques d'altres. A totes les visites s'hi han tractat temes organitzatius i s'ha realitzat una observació directa a les aules, permetent les preguntes als docents i alumnes amb una sessió de *feedback* al final per recollir les aportacions dels visitants i per resoldre els dubtes que hagin sorgit.

Aquest curs 17/18 s'han realitzat visites entre centres de Mallorca, Menorca i Eivissa. A Primària han estat 14 els centres acollidors i 398 els mestres visitants i, a secundària, 13 els centres acollidors i 128 els professors visitants.

L'impacte de les visites als centres educatius és molt potent en tot el sistema, ja que afecta, no només els docents que realitzen les visites, sinó també els claustrs i els centres en general. Quan un centre rep una visita ha de fer un procés d'autoreflexió i documentació de la pròpia tasca

que resulta molt útil, atès que obliga a aturar-se a pensar tot el que s'està fent i quin és el procés de transformació que implica. També, el fet que algú de fora del teu centre vulgui veure el que fas, suposa un reconeixement a tota la feina que tants docents realitzen cada dia dins les aules i amb els alumnes.

Quan un centre realitza una visita observa des de fora el que fan els altres i es posa en marxa una autoavaluació del que es fa al seu, així com noves idees de quins elements i de quina manera es poden introduir.

El *feedback* de les visites també és un element molt important, tant dins els claustres dels centres receptors com dels visitants. Quan un centre rep una visita, el fet d'explicar als seus docents les aportacions i impressions dels visitants contribueix de nou al reconeixement de la tasca diària. Quan es realitzen aquestes visites també és important compartir el que s'ha vist i viscut amb la resta de companys, per tal d'activar reflexions, canvis i millores dins el centre.

Caldria destacar que la paraula que més s'ha repetit a la valoració de les visites és *compartir*: dubtes, inquietuds, bones pràctiques, organització de centre... S'ha perdut la reticència a compartir materials i dubtes, els centres s'han obert i esdevenen transparents. També és fonamental el **vincle** ja que els centres ja no ens trobam tot sols en el nostre context, sinó acompanyats per iguals.

JORNADA JUNY 2018

El passat 9 de juny es va dur a terme una jornada en què van participar tots els centres PIP (inclosos els que han entrat en la convocatòria PIP per als cursos 18-20): quaranta centres d'infantil i primària i devuit instituts d'educació secundària. Durant la jornada es van exposar els elements clau del PIP, la nostra trajectòria i l'avaluació del que s'ha fet aquests dos anys per tal de centrar en què es treballarà el curs vinent.

PREVISIONS PER AL CURS 2018/19

Enguany s'ha fet una nova convocatòria en la qual han entrat 13 CEIP i 5 IES: CEIP Sant Jordi, CEIP Francesc d'Albranca, CEIP Verge de Lluc, CEIP Sa Joveria, CEIP Cas Serres, CEIP Norai, CEIP Ses Rotes Velles, CEIP Sant Lluís, CEIP Vora Mar, CEIP Es Vedrà, CEIP S'Aranjassa, CEIP Pare Bartomeu Pou, CEIP de Pràctiques, IES Guillem Cifre de Colònia, IES Felanitx, IES Cap de Llevant, IES Joan Ramis i Ramis i IES Alcúdia.

El curs vinent es treballarà per microxarxes per aprofundir en diferents aspectes:

A primària es faran quatre xarxes a Mallorca i una a Menorca que treballaran les diferents competències. A secundària es farà una única xarxa a Mallorca que tractarà temes comuns (gestió d'equips i lideratge) i aprofundirà en l'avaluació de les competències.

A Eivissa es farà una única xarxa amb tots els centres PIP, tant de primària com de secundària.

ON HEM ARRIBAT

Després de dos anys de feina amb els PIP, els centres que els han desenvolupat s'autodefineixen com a centres que han iniciat processos de millora i innovació, o que ja van començar fa uns anys i lluiten per consolidar-los i mantenir-los en el temps. Els centres es troben en nivells diferents del procés, però coincideixen que no es poden centrar només en aspectes metodològics o organitzatius, sinó que ha de ser una millora transversal, que inclogui l'aprofundiment en el treball competencial per adaptar el sistema educatiu als canvis socials del segle XXI.

Els aspectes que comparteixen els diferents PIP són:

- Prioritat per l'avaluació, entesa en la seva finalitat formadora.
- Transformació dels espais, que facilitin diferents tipus d'aprenentatges.
- Inclusió de les famílies, com a part activa de la comunitat educativa.
- Aprofundiment en les competències.
- Diversitat en els material i les organitzacions d'aula, de centre, d'espai, d'horaris...
- Implicació del professorat i formació de centre.
- Centres formadors d'altres centre (si l'aprenentatge és social, el del professorat també, per tant els centres s'han de formar entre ells).
- Cultura de centre: una comunitat que avança de manera conjunta.

CAP ON VOLEM CONTINUAR

Els objectius que s'ha marcat la xarxa per als propers cursos són:

- Treballar en xarxa per impulsar la transformació educativa de tot el sistema educatiu.
- Impulsar una avaluació formativa i formadora al centre, la xarxa i el sistema.
- Retornar al conjunt de centres educatius la formació rebuda.
- Impulsar un model de formació permanent coordinat i de qualitat.
- Transformar cada un dels centres de la xarxa amb un lideratge pedagògic compartit.
- Treballar dins els centres per una educació inclusiva.

S'ha iniciat un camí que ja no té retorn. A les Illes Balears tenim una xarxa sòlida que serà capaç d'anar-se estenent i arribar a una vertadera transformació de tot el sistema educatiu.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Cap a l'èxit educatiu. Línies d'actuació 2015-2019

Pla de Formació del Professorat 2016-2020

Resolució del conseller d'Educació i Universitat de 22 d'abril de 2016 per la qual es convoquen plans d'innovació pedagògica per a la millora educativa dels centres durant el curs 2016-17.